

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ**

**МАКРОЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2006 ГОДИНА**

Сектор за макроекономска политика

Скопје, декември 2005 година

СОДРЖИНА

1. Тековен макроекономски амбиент	2
2. Појдовни претпоставки	4
3. Основни цели на макроекономската политика	5
4. Реален сектор	5
4.1. Анализа на факторите на економскиот раст	5
4.2. Инвестиции во јавниот сектор	6
4.3. Секторски политики	9
4.4. Структурни реформи	12
4.5. Реформи на пазарот на работна сила	14
4.6. Реформи во финансискиот систем	17
4.7. Поддршка на претприемништвото, МСП	19
4.8. Политика на цени	20
4.9. Политики во областа на животната средина	21
5. Фискален сектор	22
5.1. Даночна политика	23
5.2. Политика на буџетските расходи	24
5.3. Контрола на јавните расходи	25
5.4. Управување со јавниот долг	26
6. Надворешен сектор	27
6.1. Мерки за поттикнување на извозот	28
6.2. Соработка со структурите на Европската унија	28
6.3. Соработка со меѓународни финансиски институции	29
7. Европска интеграција	30
8. Монетарна политика	32
9. Проекција на Платниот биланс	33
10. Проекција на основните макроекономски агрегати	35

Врз основа на член 8 од Законот за Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000), Владата на Република Македонија на седницата одржана на година донесе:

МАКРОЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2006 ГОДИНА

1. Тековен макроекономски амбиент

Согласно проекциите базирани на остварувањата во изминатите месеци од годината, растот на индустријата во третиот квартал, како и очекуваните движења до крајот на годината, Република Македонија ќе ја заврши 2005 година со раст на Бруто домашниот производ (БДП) од 3.8%, како и просечна стапка на инфлација (мерена преку трошоците на живот) од 0.6%. Реализацијата на овие два макроекономски агрегати е во целосна согласност со проекциите на почетокот на годината, со мало отстапување кај стапката на инфлација иницијално проектирана на ниво од 1.2%.

За разлика од минатата година кога индустриското производство немаше придонес во растот на БДП, во 2005 година токму индустријата е главниот двигател на интензивираната економска активност. Иако на почетокот на годината растот во овој сектор беше проектиран на ниво меѓу 5% и 5.5%, остварувањето во десетте месеци од годината, односно порастот од 7.6% покажува дека индустријата ќе ја заврши 2005 година со раст повисок од проектираниот (околу 7%). Притоа, растот не е концентриран во неколку гранки, туку напротив, 70% од индустриските гранки бележат позитивни резултати во 2005 година, меѓу кои најзначајни се прехранбената индустрија, индустријата за основни метали, за градежни материјали, како и текстилната, тутунската и хемиската индустрија.

Во останатите сектори од економијата, до крајот на годината исто така се очекува повисока реализација во однос на проекцијата, пред се кај трговијата, транспортот и комуникациите, туризмот и финансискиот сектор. Негативни тенденции се евидентирани единствено во градежниот сектор, каде доцнењето со изградбата на поголемите инфраструктурни проекти иницираше негативна стапка на раст во првата половина од 2005 година.

Во поглед на инфлацијата, во 2005 година отсутнуваа дефлационите тенденции присутни во минатата година, меѓутоа и покрај тоа, просечната инфлација сеуште се наоѓа на мошне ниско ниво, при што во периодот јануари-ноември истата изнесуваше 0.4%. Иако во последните месеци вообичаено доаѓа до сезонското зголемување на цените, сепак до крајот на годината не се очекуваат поголеми поместувања, поради што просечната стапка на инфлација нема да го надмине нивото од 0.6%. Главната причина за отстапувањето од проекцијата (покрај натамошното намалување на цените на прехранбените и земјоделските производи), е и отсутството на очекуваното значително зголемување на цената на енергенсите, иницијално проектирано во почетокот на вториот квартал од годината.

Во 2005 година, растот на индустријата воден од зголемената екстерна побарувачка имаше своја рефлексија и во надворешниот сектор, односно зголемување на извозот на стоки за 26% во десетте месеци од годината, при истовремен пораст на страната на увозот од 15.2%. До крајот на годината се очекува продолжување на поволните движења и остварување на проекциите за пораст на извозот од 30.8%, односно увозот од 21%. Притоа, повисоките стапки на извоз на стоки главно се концентрирани во челичната индустрија (раст од 44.7%), прехранбениот сектор (32.4%), производството на пијалаци и тутун (42.5%) и минерални горива (134.6%). Ваквите движења придонесоа и за намалување на трговскиот дефицит за 2 процентни поени на годишно ниво, при што согласно проекциите до крајот на годината ќе достигне ниво од 19.2% од БДП.

Во исто време, како резултат на понискиот дефицит на трговскиот биланс и билансот на услугите, како и неочекувано високото ниво на трансферите (пред се приватните), во 2005 година дојде до значително намалување на дефицитот на тековната сметка, кој наместо иницијално проектираните 6.5% од БДП, на крајот на годината ќе изнесува само 2.8% од БДП, што претставува намалување од дури 5.3 процентни поени на годишно ниво. Доколку од оваа бројка се издвојат и плаќањата за повисокиот номинален увоз на нафтени деривати предизвикан од големото зголемување на цената на нафтата на светските берзи, во тој случај дефицитот на тековната сметка е уште понизок.

Значителниот пораст на извозот, високото ниво на трансфери, дисциплинираната фискална политика, како и добрата координација меѓу фискалната и монетарната политика, придонесоа за значителен пораст и на бруто-девизните резерви во 2005 година. На крајот од ноември, Бруто девизните резерви достигнаа ниво од 1.093 милиони САД долари, што во споредба со крајот на 2004 година претставува пораст од 107 милиони долари, или повисоко остварување за 65 милиони долари во однос на проекцијата утврдена во аранжманот со ММФ.

И конечно, како резултат на остварениот економски раст во повеќето сектори, позитивни движења во 2005 година се регистрирани и на пазарот на работна сила, при што во периодот јануари-октомври 2005 година евидентирано е засновање на 116.525 нови работни односи. Притоа, на годишно ниво, вкупниот број на нововработени лица е зголемен за 27%, додека во последните два месеца (септември и октомври), остварен е рекорден број од 18.494 и 14.411 нови вработувања, соодветно (зголемување од 33% во однос на септември и 24% во однос на октомври 2004 година). Во исто време, бројот на регистрирани невработени лица бележи постојан тренд на намалување, и во октомври 2005 година изнесуваше 366.587 лица. На годишна основа, бројот на невработени лица е намален за 22.664, односно за 5.8%.

2. Појдовни претпоставки

Макроекономските остварувања од 2005 година, првенствено изразени преку порастот на индустриското производство, фискалната

дисциплина, ниската стапка на инфлација, врамнотежувањето на екстерната сметка и намалувањето на каматните стапки, претставуваат показател за сигурно закрепнување на македонската економија. Нормализираната политичко-безбедносна состојба, одржаната макроекономска стабилност и консолидираниот фискален сектор, претставуваат добра основа за остварување на уште подинамични стапки на економски раст во наредниот период. Сепак, интензивирањето на економскиот раст на среден рок налага подигнување на квалитетот на институциите и силна поддршка на реструктурирањето на македонската економија.

Повисокото ниво во односите меѓу Република Македонија и Европската Унија ќе претставува силен импулс за зајакнување на институционалниот капацитет, забрзување на реформите и постигнување на подинамичен економски раст. Во таа насока, Владата ја засили координацијата на активностите во министерствата и државните институции во правец на усогласување на напорите за побрза интеграција на Република Македонија во ЕУ.

Сосема е јасно дека за полноправно членство во ЕУ, како и за подобрување на животниот стандард и економската состојба на своите граѓани, Македонија ќе мора да направи уште поголем напредок на планот на економијата. Напредок, кој нема да бидевозможен без силна политичка волја и користење на сиот расположлив реформски капацитет кој ќе ја доведе македонската економија во фаза на висок економски раст и развој. Резултатите од изминатите неколку години треба да бидат вовед во еден период на повисоки и одржливи стапки на економски раст меѓу 4.5 и 5 проценти, што треба да продуцира развој и креирање на нови работни места на повисоко ниво.

Обезбеден е широк општествен консензус во поглед на главниот предуслов за динамизирање на економската активност и за привлекување на странските инвестиции - воспоставување на поволна деловна рамка. Оттука, во 2006 година, политиките на Владата ќе бидат поставени на неколку столбови: а/ реформа на судството, како круцијална реформа во овој период, која ќе обезбеди зголемена ефикасност на судовите, сигурност, владеење на правото, јакнење на борбата против криминалот и корупцијата; б/ натамошна реформа на пазарот на работна сила, која ќе обезбеди зголемување на флексибилноста во овој сегмент; в/ зајакнување на институционалниот капацитет и капацитетот на јавната администрација, односно отстранување на административните бариери; и г/ натамошна хармонизација на домашното со европското законодавство

3. Основни цели на макроекономската политика

Поаѓајќи од присутните проблеми, како и од оценетите можности, претпоставки и ограничувачки фактори, основните цели на макроекономската политика во 2006 година ќе бидат:

- одржување на макроекономската стабилност;

- создавање на услови за забрзување на економскиот раст и пораст на вработеноста, а во таа насока и намалување на сиромаштијата;
- зголемување на меѓународната конкурентност на македонската економија; и
- забрзување на процесот на интегрирање на Република Македонија во ЕУ.

Со оглед дека остварувањето на овие цели е во директна врска со интензитетот на економскиот раст, стратегијата ќе се базира на политики кои согласно емпириските резултати, покажуваат позитивна корелација со растот: а/ одржување на ниска и стабилна инфлација; б/ контрола на јавните расходи; в/ висока отвореност на земјата; г/ развој на човечкиот фактор; и д/ водење на политика на рамнотежен регионален развој. Притоа, од огромно значење е овие политики да не ја влошат дистрибуцијата на доходот, со што ќе се овозможи и посиромашните слоеви од населението да ги почувствуваат користите од економскиот раст.

Успехот во остварувањето на целите на макроекономската политика за 2006 година ќе зависи пред се и од владеењето на правото, степенот на ефикасност на судскиот систем и почитувањето на сопственичките права и облигациите.

4. Реален сектор

4.1 Анализа на факторите на економскиот раст

За разлика од претходната година кога благодарение на позитивните перформанси во надворешната трговија главниот придонес врз растот на БДП дојде од страната на нето-извозот, во 2006 година се очекува основен двигател на растот да бидат финалната потрошувачка и бруто инвестициите, кои согласно проекциите ќе учествуваат со 3.5, односно 2 процентни поени, соодветно.

Во овие рамки, јавната потрошувачка водена од дисциплинираната фискална политика, ќе биде на приближно исто ниво како и во минатата година, односно на годишно ниво ќе оствари мал пораст од 2.5% со што ќе има позитивен придонес во растот од околу 0.5 процентни поени. Во исто време, нискиот пораст на јавната потрошувачка ќе биде надоместен со повисокиот пораст на приватната потрошувачка за околу 4%, пред се како резултат на очекуваниот номинален пораст на платите од 3%, проектираниот пораст на приватните трансфери во 2006 година за 2%, како и очекуваното зголемување на кредитите кон приватниот сектор за речиси 20%. На тој начин, приватната потрошувачка ќе има позитивен придонес кон растот на БДП во 2006 година за околу 3 процентни поени.

Традиционалната висока увозна зависност на македонската економија, очекуваното зголемување на просечните цени на енергенсите на светските берзи (во прв ред нафтата), натамошната либерализација на увозот согласно Договорот за влез во СТО (односно процесот на етапно намалување на просечната пондерирани царинска стапка), во 2006 година ќе доведе до зголемување на увозот на стоки за 8.8%, што во услови на

проектиран пораст на извозот на стоки за 9.7% ќе предизвика негативен придонес на нето-извозот врз растот на БДП од околу 1.5 процентни поени.

Очекуваниот пораст на странските директни инвестиции во 2006 година ќе доведе до пораст на бруто инвестициите од околу 10%, со што нивниот придонес во растот би изнесувал околу 2 процентни поени. Во овој дел, особено важно ќе биде и ефикасното и навремено извршување на планираните капитални трошоци во јавниот сектор во 2006 година, за што ќе бидат преземени и конкретни мерки од страна на Владата на Република Македонија.

Анализа на факторите на раст

<i>Придонес во реалниот пораст на БДП</i>	2002	2003	2004	2005¹	2006²
Бруто домашен производ	0.9	2.8	4.1	3.8	4.0
Финална потрошувачка	6.0	-3.4	6.0	0.8	3.5
Финална потрошувачка на домаќинства	8.8	-1.1	5.2	0.5	3.0
Финална јавна потрошувачка	-2.7	-2.2	0.8	0.2	0.5
Бруто инвестиции	2.6	-0.5	2.3	1.5	2.0
Инвестиции во основни средства	2.6	0.2	1.8	1.4	1.8
Пораст на залихи	0.0	-0.7	0.5	0.1	0.2
Извоз на стоки и услуги	-2.2	-2.2	4.9	7.4	4.0
Извоз на стоки	-2.4	-3.8	3.1	6.1	3.2
Извоз на услуги	0.3	1.9	1.8	1.3	0.8
Набавки на нерезиденти	-0.1	-0.3	0.0	0.0	0.0
Увоз на стоки и услуги	5.5	-8.8	9.2	5.8	5.5
Увоз на стоки	5.1	-10.2	6.3	5.4	4.5
Увоз на услуги	0.4	1.4	2.9	0.4	1.0
Нето извоз	-7.7	6.6	-4.3	1.6	-1.5

¹ Оценка

² Проекција

Извор: ДЗС и Пресметки на Министерството за финансии

4.2 Инвестиции во јавниот сектор

Спроведувањето на активностите содржани во "Програмата за јавни инвестиции во Република Македонија" ќе претставува основна компонента на инвестициите во јавниот сектор во 2006 година. Инвестирањето во јавниот сектор ќе се остварува со средства на инвеститорите, средства од Буџетот на државата, фондовите, неповратна помош од странски донатори, како и со користење на странски кредити и заеми.

Во областа на **патната мрежа**, инвестиционите активности претежно ќе бидат насочени кон довршување на изградбата на започнатите патни правци и започнување со изградба на патни правци од транспортните коридори 8 и 10. Во овие рамки, со средства од Европската инвестициона банка (ЕИБ), Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) и Фондот за магистрални и регионални патишта (ФМРП), ќе продолжи изградбата на Заобиколницата околу Скопје. Истовремено, со средства од буџетот на земјата и ФМРП ќе продолжи изградбата на магистралниот пат делница

Радовиш-Струмица, додека со средства од ЕБОР и ФМРП ќе заврши изградбата на нов коловоз на делницата од Е-75 на делот Смоквица – Гевгелија.

Покрај ова, во 2006 година ќе отпочне и Проектот за реконструкција на оштетените мостови и патишта користени од страна на северно-атланската интеграција (НАТО), при што ќе бидат инвестирани средства во висина од околу 10 милиони евра, додека во втората половина од годината ќе започне Вториот проект за олеснување на трговијата и транспортот во Југоисточна Европа финансиран со средства во вид на заем од Светската банка. Една од компонентите на овој проект ќе биде насочена кон отстранување на останатите физички и функционални тесни грла на патната инфраструктура на коридорот 10 (рехабилитација на делот Табановце -Куманово во должина од 7 км), како и поддршка во развој на модерен систем за наплата на патарините во согласност со стандардите на ЕУ.

Воедно, со средствата од овој заем се предвидува и подобрување на граничните премини за железнички сообраќај на коридорот 10 (дел Ниш-Скопје-Солун) преку подобрување на информативниот систем, во насока на подобрување на комуникацијата и поедноставување на железничките процедури.

Во секторот на **енергетиката** во 2006 година се предвидува завршување на активностите за ревитализација на хидроелектраните и доизградба на електроенергетската мрежа, како и изградба на 400 Кв далекувод Штип-Чрвена Могила (Република Бугарија), со што ќе се обезбеди интерконективно енергетско поврзување со Република Бугарија, ќе се зголеми стабилноста на електроенергетскиот систем во земјата, придонесувајќи за намалување на загубите, зголемување на ефикасноста и безбедноста на истиот. Проектот е во функција на користење на предностите од формируваниот регионален пазар на електрична енергија во југо-источна Европа.

Отпочнувањето на подготвителните активности за изградба на пакетот од десет мали хидроцентрали (по моделот на концесија), исто така се очекува во 2006 година, кога треба да започне и изградбата на 400 Кв далекуводот Битола-Лерин (Република Грција) со средства од заем од Светската Банка. Од значење ќе биде и продолжувањето на изградбата на ХЕЦ "Матка 2", како и започнување на активностите околу отворање на вториот јагленов коп "Брод-Гнеотино" што треба да го продолжи векот на работење на најголемиот енергетски капацитет во државата - РЕК Битола. Во оваа година предвидено е и завршување на реализацијата на заемот од ЕИБ за изградба и реконструкција на најголемите трафостаници во Република Македонија.

Во зависност од исполнувањето на условите, (изготвување и потпишување на Договор за инвестирање, Договор за концесија и сл.), во 2006 година ќе започне и изградбата на ХЕ "Бошков мост", со пет придружни мали хидроелектрани по моделот ВОТ. Покрај ова, предвидено е започнување и на изградбата на првата гасна термоелектрана-топлана "Скопје", како и продолжување на активностите за изготвување на документација за други гасни електрани во земјата.

Во гасоводниот сектор, во 2006 година, планирани се активности за натамошен развој на гасоводниот систем, преку изградба на магистралниот гасовод "Клечовце-Неготино" за реконструкција и надградба на ТЕ Неготино за користење на природен гас за производство на електрична енергија, потоа заокружување на гасоводниот прстен во Скопје, подготвителни работи за отпочнување на гасификација на дистрибутивната потрошувачка во Крива Паланка, Кратово и Куманово и одредени населби во Скопје.

Во текот на 2006 година, се очекува завршување на отпочнатиот процес на приватизација на Електростопанство на Македонија (со приватизација на АД ЕСМ – Дистрибуција и термоелектраната во Неготино), преку два одвоени тендерски пакети при што ќе се изберат стратешки инвеститори со солидни енергетски и финансиски карактеристики. Истовремено, во текот на 2006 година ќе продолжат и активностите за дефинирање на сите услови (документи за режимот на користење на водите, концесиските услови и др.), во насока на приватизација на производниот дел на електроенергетскиот систем во 2007 година.

Во текот на 2006 година ќе продолжат активностите за реализација на Стратегијата за енергетска ефикасност, преку конкретни проекти во одделни сегменти на енергетиката, како и завршување на првата фаза од реструктурирањето на ЈП "Македонски Железници", односно одвојување на оперативниот дел од инфраструктурата и подготовка за приватизација на МЖ - Транспорт.

Еден од приоритетите во 2006 година ќе биде и поддршка на реализацијата на проектите за **водоснабдување** и пречистување на отпадните води во населените места во Република Македонија. За таа цел со неповратни финансиски средства од Владата на СР Германија и буџетот на државата, ќе заврши имплементацијата на проектите "Еколошка заштита на Преспанското езеро - I фаза" и "Водоснабдување на Струга", а ќе продолжи реализацијата на проектите "Социјална инфраструктурна програма - III", и "Реконструкција на водоводната и канализациската мрежа во Прилеп". Во овој период ќе продолжат активностите околу реализацијата на првата фаза на проектот за водоснабдување ХС "Злетовица" (финансиран со заем од Владата на Јапонија), додека со средства од кредитната линија од Шпанија се очекува комплетирање на проектот ХС "Лисиче", со што жителите на Велес и околината ќе добијат чиста и исправна вода за пиење.

Во секторот за **наводнување**, обезбедените буџетски средства, неповратната помош од Владата на Холандија и кредитните средства од Светската банка, во втората половина од годината ќе овозможат завршување на "Проектот за рехабилитација и реструктурирање на наводнувањето" преку реконструкција на повеќе хидро-мелиоративни системи ("Брегалница", "Тиквеш", "Гостиварско поле" "Радиовце-Бистрица", и "Бањичко поле"), како и продолжување на проектот за наводнување на јужниот регион на реката Вардар.

Покрај активностите во стопанската инфраструктура, во 2006 година, преку финансиска поддршка од Светската банка, државниот буџет

и донација од Холандската Влада, ќе продолжи реализацијата на проектот Модернизација на образованието.

4.3 Секторски поглици

Натамошно интензивирање на економската активност и пораст на Бруто домашниот производ од 4%, во услови на задржување на ценовната стабилност се основните очекувања за 2006 година. Набљудувано според производната страна, слично како и во претходната година, растот на економијата во најголем дел ќе се должи на позитивните перформанси на македонската индустрија, нормализирање на активностите во градежниот сектор, умерен пораст на трговијата на големо и мало, надолнето со порастот во секторот на финансиските услуги и транспортот и комуникациите.

Индустрија - Според првичните проекции, во 2006 година порастот на индустриското производство ќе изнесува меѓу 5% и 5.5%. Позитивен придонес кон растот на производството во следната година се очекува во повеќе индустриски гранки кои во текот на претходната година се консолидираа и веќе остварија позитивни резултати, претежно во областа на црната и обоена металургија, металопреработувачката и електроиндустрија, како и производството на машини и опрема. Во исто време, се очекува продолжување на позитивните движења во оние индустриски гранки кои и во текот на 2005 година забележаа солидни резултати. Проектираниот раст на индустриското производство во 2006 година базира на производното ефектуирање на компаниите кои беа приватизирани во претходниот период - рудникот Бучим, фабриката за хартија-Кочани, Младост, Руен, Порцеланка, Искра, Стружанка, Битоласил, Нокатекс и др. Дополнителен импулс ќе преставува и очекуваното рестартирање на производството во рудниците за олово и цинк. Во 2006 година, се очекува и започнување со работа на повеќе значајни капацитети кои како таргет го имаа надворешниот пазар, односно "Алумина"-Скопје, "Газела"-Скопје, и "Топилница Злетово"-Велес.

Индустриската политика во 2006 година ќе биде фокусирана на повеќе подрачја од кои како приоритетни се политиките и мерките од значење за:

- подобрување на конкурентноста на македонската индустрија;
- подобрување на технолошката содржина во производството;
- донесување и имплементација на регулативата за функционирање на внатрешниот пазар; и
- подобрување на бизнис климата.

Во рамките на индустриската политика, посебно внимание ќе се посвети на:

- Изготвување и имплементирање на Стратегијата за развој на текстилната индустрија и дефинирање на насоките за реструктурирање и технолошки развој, пораст на производството на

повисоко доходни текстилни производи, зголемување на извозот и вработеноста во рамките на кластерот за текстил;

- Имплементација на Националната програма за реструктурирање и конверзија на челичната индустрија, како обврска од Протокол 2 од ССА со која се очекува развој на челичната индустрија и индустриите поврзани во производниот ланец;
- Усогласување на Националното законодавство со законодавството на ЕУ заради воведување на европски стандарди и технички барања за производите кои ќе бидат пласирани на европскиот пазар.
- Имплементација на стратегиите и политиките во областа на стандардизацијата, акредитацијата и метрологијата, како основа за постепено зајакнување на компетитивноста.
- Примена на едношалтерскиот систем на регистрација на трговските друштва, нов закон за стечај и имплементација на компонентите на Проектот на Светската банка за подобрување на бизнис климата (БЕРИС).

Сепак и во 2006 година, ќе продолжи егзистирањето на ограничувачките фактори за побрз развој на македонската индустрија, пред се зголемениот степен на либерализација и конкуренција, надополнето со високото ниво на цените на енергенсите, што од своја страна наметнува потреба од политики темелени на среднорочни стратегии за реструктурирање, односно прилагодување кон изменетите услови на глобалниот пазар.

Земјоделство - во 2005 година, се очекува земјоделието да оствари стапка на пораст од околу 2.6%. Постигнувањето на одржлив и стабилен развој во овој сектор, ќе се остварува согласно Годишната програма за развој и поттикнување на земјоделството во 2006 година, главно фокусирана кон:

- Земјоделство – реализирање на активностите во областа на земјоделството, активности на инспекциски надзор и контрола за примена на прописите во оваа област, како и надзор на директните корисници на средства од програмата за поттикнување на развојот. Активностите на програмата се во насока на зголемување на ефикасноста и профитабилноста на земјоделското производство, подобрување на конкурентноста на земјоделско-прехранбените производи преку воведување на стандарди за квалитет и создавање на услови за зголемување на приходите на населението од руралните средини преку обезбедување на алтернативни вработувања; подобрување на земјоделскиот приход преку спроведување на ефикасни програми за поддршка на земјоделското производство; изработка на национален план/стратегија за рурален развој и негова имплементација. Со оваа програма е опфатен и проектот за развој на јужните и источните рурални региони во Македонија, кој има за цел да го подобри стандардот на живеење на населението, преку зголемена економска активност и намалување на невработеноста на активното работоспособно население.
- Шумарство - Во рамки на оваа програма ќе се извршуваат активности поврзани со обезбедување на трајност во стопанисувањето и

управувањето со шумските ресурси во државна и приватна сопственост. Целите на оваа програма се насочени кон проширена репродукција на шумите (пошумување, нега и заштита на шумите), контрола и надзор согласно законските прописи од областа на шумарството и заштита на растенијата, како и производство на семе и посадочен шумски материјал.

□ Ветерина – во областа на ветерината предвидени се активности за заштита на луѓето и животните од заразни болести кај животните; обезбедување на достапност на сигурна храна од животинско потекло за луѓето; контрола на болестите кај животните; идентификација и регистрација на животните; формирање на центар за следење на несакани дејства од ветеринарно-медицински препарати, добра производна пракса во производството и НАССР систем во објекти за производство на храна.

□ Заштита на растенија, семе и саден материјал - главните активности во овој дел се во функција на заштита на растенијата и садниот материјал со што се обезбедува заштита на растителното производство од болести и штетници, ефикасна, еко-токсиколошки исправна и економски оправдана заштита со цел обезбедување на стандардно, здравствено исправно и конкурентно производство за надворешните пазари; законска основа и финансиска поддршка на сертифицирање и контрола на семенскиот и садниот материјал.

Исто така, за развојот на овој сектор ќе продолжи реализацијата на проектот од Меѓународниот фонд за развој IFAD I и II, преку веќе постојните две кредитни линии кои се реализираат преку деловни банки и штедилници во Република Македонија

Градежништво - Имајќи ги предвид негативните стапки на раст на градежништвото во 2005 година, во наредниот период се очекува интензивирање на градежната активност и остварување на реална стапка на раст од околу 4.5%. Како поважни градежни активности во текот на 2006 година секако ќе бидат продолжувањето на работите поврзани со заобиколницата околу Скопје, изградбата на магистралниот пат делница Радовиш-Струмица, како и завршување на изградбата на новиот коловоз на делницата од Е-75 на делот Смоквица – Гевгелија. Покрај ова, во 2006 година ќе отпочне и Проектот за реконструкција на општетените мостови и патишта користени од страна на северно-атланската интеграција, како и повеќе проекти од областа на водоснабдувањето.

Транспорт и комуникации - Во делот на транспортот и комуникациите, во 2006 година се очекува пораст од околу 4.5%. Проектиите се базираат на планираниот пораст во индустријата, односно на докажаната врска помеѓу овие два сектора, како и на продолжување на трендот на пораст на телефонските разговори, особено мобилната телефонија.

Покрај ова, во делот на телекомуникациите, со новиот Закон за електронски комуникации (донесен во првата половина од 2005 година), ќе се обезбеди влез на нови оператори и сервис провајдери преку поедноставени административни процедури, со можност за градење на своја електронска комуникациска инфраструктура, или користење на постојната инфраструктура за давање на услуги во говорната телефонија. Согласно законот, во 2006 година е предвидено и донесување на

Национална стратегија за развој во областа на електронските комуникации и информатичките технологии.

Туризам – како приоритети на политиката за развој на туризмот и угостителската индустрија во 2006 година ќе бидат промовирање на туризмот на странските пазари, подобрување на квалитетот на услугите и зголемување на обемот на сезонската и вонсезонската понуда, односно остварување на реален пораст во туризмот од 4.5%. Како поддршка, ќе биде донесена и Програма за развој на туризмот во 2006 година, која во себе ќе содржи програма за промоција на туризмот и програма за развој на туристичката понуда.

Со програмата за промоција на туризмот ќе се опфатат активностите на изготвување и печатење на промотивен материјал за туристичката понуда на земјата, промоција на македонскиот туризам во странските туристички медиуми, соработка со странски медиуми и туроператори, презентација на меѓународни саеми, поддршка на деловните субјекти за интернет промоција и сл.

Со програмата за развој на туристичката понуда ќе бидат опфатени мерките за јакнење на капацитетите на мрежата на институции за поддршка на туризмот, активности за потпишување на билатерални спогодби за соработка во областа на туризмот, како и организирање на обуки за стручно усовершување на вработените во оваа дејност.

Финансиско посредување и изнајмување - Во делот на финансиското посредување, во 2006 година се предвидува пораст од околу 2.6%. Покрај континуираното зголемување на активностите во банкарскиот систем и воведувањето на нови финансиски производи, дополнителен позитивен фактор ќе претставува и најавениот влез на реномираните светски компании во македонскиот банкарски систем, натамошното окрупнување во банкарскиот сектор, отпочнувањето со работата на приватните пензиски фондови (почеток на 2006 година), надополнето со евентуалната појава и на инвестициони фондови.

4.4 Структурни реформи

Забрзувањето на економскиот развој и процесот на приклучување кон ЕУ неминовно бара интензивирање на структурните реформи како дел од макроекономската политика на земјата на среден рок. Исполнувањето на строгите критериуми за членство во Унијата претпоставува длабоки структурни и институционални реформи во повеќе сектори, кои воедно се и стожер на макроекономската политика за 2006 година. Како продолжување, но и интензивирање на досегашните активности, Владата на Република Македонија во 2006 година ќе спроведе реформи во повеќе сектори на економијата во насока на подобрување на инвестиционата клима и бизнис окружувањето, што се очекува да влијае врз пораст на економскиот раст и вработеноста. Овие структурни реформи се целосно усогласени со новиот Стенд бај аранжман со ММФ, со програмата дефинирана со новиот ПДПЛ аранжман на Светската банка. Реформите кои ќе бидат спроведени се комплементарни со барањата на

европското законодавство и во себе го содржат духот на европска ориентираност.

Реформа на судскиот систем - Подобрување на деловната клима ќе се оствари и преку сеопфатната реформа за зајакнување на владеењето на правото и доближување на судскиот систем до европските стандарди. Првата фаза од оваа реформа се состои од веќе донесените уставни амандмани и законски измени кои имаат за цел создавање легална рамка за новиот судски систем, додека пак втората фаза се состои од административни реформи, како што се подобрувања во судската администрација и нејзината ефикасност.

Непосредна цел на реформите во судството е да се намалат доцнењата на судовите и да се зајакне извршувањето на судските одлуки. За таа цел, во април 2006 година ќе стане оперативен Законот за извршување (донесен во мај 2005 год.), со што ќе се изврши пренесување на извршувањето на судските одлуки од судовите на независни лиценцирани специјализирани агенти.

Секако, претходните реформи не би ги дале очекуваните резултати доколку истовремено не се изврши зајакнување на професионализмот и независноста на судството. Во таа насока, се промени досегашниот систем на избор, назначување и унапредување на судиите и обвинителите и ќе се воспостави систем на развој на кариера заснована на стручност. За реализација на оваа цел беа потребни и уставните измени. До средината на 2006 година ќе се донесат и двата клучни закони, односно Законот за судови и Законот за судски совет, со што новиот судски систем ќе стане оперативен. Ќе се основа и институција (школа) за обука на судии и обвинители која ќе започне да функционира на почетокот на 2006 година. Завршувањето на школата ќе биде услов за сите нови назначувања, а во наставната програма ќе бидат вклучени и деловната економија и трговско право.

Реформите, исто така, ќе овозможат и поефикасно решавање на управните спорови. Имено, до крајот на јуни 2006 година, ќе се извршат измени во Законот за прекршоци со цел да им се овозможи на јавните институции да имплементираат санкции за прекршоците без претходна судска постапка.

Подобрување на бизнис климата - Во структурните реформи се вклучени и други мерки кои имаат за цел подобрување на бизнис климата, и тоа: 1/ намалување на пречките за инвестирање; 2/ отстранување на регистрацијата на фирмите од судскиот систем и воведување на едношалтерски систем за регистрација на истите, кој ќе ги намали времето и трошоците потребни за отварање на нов бизнис; 3/ подобрување на законот за стечај, во смисла на скратување на траењето на стечајните постапки, како и зајакнување на критериумите за избор на стечајни управници; 4/ континуирано публикување на Меѓународните стандарди за ревизија на Македонски јазик; и 5/ зајакнување на корпоративното управување, унапредување и модернизација на катастарот.

Реформи во финансискиот систем - Во 2006 година ќе се изврши понатамошно продлабочување на реформите на финансискиот систем,

како што се: подобрување на банкарскиот систем преку зајакнување на супервизијата на банките; унапредување на капацитетот на НБРМ за спроведување на монетарната политика и зајакнување на аналитичкиот капацитет на банката особено во областа на инфлацијата и растот; зајакнување на финансиската интермедијација со унапредување на кредитниот регистар на НБРМ и негово поврзување со други бази на податоци; воведување на модерни техники на управување со девизните резерви; воведување на управување со ризикот од промена на каматните стапки; развој на секундарниот пазарот на државните хартии од вредност; воведување на законска рамка за репо договори.

Реформи во јавниот сектор - Реформите во јавниот сектор кои ќе се спроведуваат во текот на 2006 година вклучуваат зајакнување на транспарентноста во буџетскиот процес со понатамошни чекори за подобрување на буџетското планирање и извршување, фискалната транспарентност преку донесениот нов Закон за буџети во јули 2005 година и целосното примена на дефинициите конзистентни со GFS методологијата во фискалното планирање и известување.

Клучна компонента во овие реформи е и зајакнувањето на управувањето со јавниот долг. Притоа, Министерството за финансии изготви среднорочна Стратегија за јавниот долг во периодот 2006-2008 година (заедно со Буџетот на Република Македонија за 2006 година). Целите на управувањето со јавниот долг се наведени во стратегијата.

Важен елемент на пошироката фискална реформа претставува сеопфатната реформа на даночната администрација. Во оваа област, до 2008 година ќе се прошири даночната база со намалување на даночните ослободувања, и ќе се изврши хармонизирање на основниците за пресметка и интегрирање на наплатата на персоналниот данок и социјалните придонеси во УЈП.

Владата ќе преземе и други мерки за зајакнување на управувањето во јавниот сектор, преку рационализација и реорганизација на клучните Министерства (согласно препораките на ДФИД техничката мисија), преку натамошни реформи во здравствениот сектор заради зголемување на транспарентноста, ефикасноста и фискалната цврстина на овој јавен сектор, подобрување на управувањето со државниот имот (развој на стратегија за управување со јавните претпријатија и утврдување на временска рамка за приватизација на претпријатијата веќе идентификувани за приватизација.

4.5 Реформи на пазарот на работна сила

Општите насоки на политиката на вработување во 2006 година - Амбициозната програма вклучува низа структурни реформи кои имаат за цел отстранување на главните пречки на растот на македонската економија. Клучниот елемент на програмата е реформа на пазарот на работна сила врз основа на новиот Закон за работни односи (јули 2005 година), чија главна цел е зголемување на флексибилноста и намалување на трошоците за работна сила кои не се поврзани со платата. Реформата

обезбедува поголема законска заштита на работната сила и индиректно треба да помогне во намалување на сивата економија на пазарот на труд.

Една од основните цели во 2006 година ќе биде натамошно поттикнување и зголемување на вработувањето и намалувањето на невработеноста. Притоа, приоритетите ќе бидат насочени кон активните мерки за вработување наспроти пасивните. За таа цел, ќе продолжи подобрувањето на квалитетот и зголемување на обемот на услугите од страна на службите за вработување, а ќе се зголеми и опфатот на мерките преку вклучување на невработени лица од различни целни групи со подготовки и имплементација на конкретни проекти и програми. Заради поттикнување на активно барање работа од страна на невработените лица, ќе продолжат активностите на следење, ажурирање и подобрување на евиденцијата на невработените лица.

Во текот на 2006 година, Агенцијата за вработување ќе ги зголеми активностите и услугите кои работните клубови ги обезбедуваат на невработените лица и сите оние кои бараат работа. Преку одредени проекти, ќе се засили обуката за полуквалификувани и неквалификувани невработени лица за учество во јавни работи и вршење на сезонски работи, како и ангажирањето на невработени лица во јавни работи организирани од единиците на локалната самоуправа и работодавачите од јавниот сектор. Посебно внимание ќе биде ставено на специјализираните програми за обука на млади и вискообразовни кадри (обуки за менаџери, за изучување на странски јазик, за работа со компјутери и др.), како и програми за обуки на невработени лица со средна стручна подготовка.

Во функција на имплементација на горенаведените мерки и во рамките на процесот на хармонизација на законодавството со истото на ЕУ, во текот на 2006 година ќе продолжат активностите на анализа и ревидирање на регулативата односно правната рамка.

Во рамките на Државниот инспекторат за труд, ќе се работи на подигнување на интензитетот на контролите од страна на инспекторите во сите делови од земјата, како и на зголемување на ефикасноста на контролата за откривање на непријавени вработени лица. Во насока на зголемување на овластувањата на инспекторатот за труд, предвидени се и нови измени и дополнувања во Законот за работни односи. Покрај ова, за зголемување на ефикасноста ќе се работи и на техничко доопремување и стручно усовршување на Инспекторатот.

Проекти и активности во 2006 година - Во текот на 2006 година, ќе бидат спроведени два проекти во соработка меѓу Владата на Република Македонија и Европската Унија и УНДП:

- КАРДС проект на ЕУ (II фаза); и
- Програми организирани со техничка помош на УНДП.

Во втората фаза во рамките на КАРДС проектот (првата фаза заврши во јули 2005 година), ќе бидат преземени мерки за натамошно зајакнување на капацитетот за имплементација на политиката за вработување. За таа цел, ќе се направи анализа на постојната политика и правна и институционална рамка на политиките за вработување во

Република Македонија. Заради зајакнување на административниот капацитет на Министерството за труд и социјална политика и Агенцијата за вработување, ќе се изготви план за обука на вработените во овие две институции. Анализите покажуваат дека обуката е потребна во следните сегменти:

- Правење детална анализа на пазарот на труд;
- Подготовка на Среднорочна стратегија за вработување согласно насоките на ЕУ и ревидираните насоки од Лисабонската агенда;
- Подготовка и имплементација на националните акциони планови за вработување;
- Обука на вработените во Агенцијата и во подрачните центри за вработување, за правање на анализи за потребите од вештини. Сите 30 центри за вработување ќе изготвуваат анализи и резултатите ќе бидат земени во предвид во идната работа на центрите. Вработените во Агенцијата (централно, регионално и локално ниво) ќе бидат обучени за спроведување на активните мерки на пазарот на трудот, анализи на пазарот на трудот и примена на современи менаџерски техники, буџетирање и планирање. Истовремено, ќе се изврши и подобрување и унапредување на информатичкиот систем на Агенцијата.

Во 2006 година, во рамките на Програмата за развој на обединетите нации, Владата на Република Македонија во соработка со УНДП ќе имплементира три програми: Партнерство за креирање на работни места, Програма за создавање на работни места, и Посредување при вработување на млади невработени лица.

Партнерство за креирање на работни места - Целта на проектот е придонес кон искористување на потенцијалите на економијата на локално ниво, подобрување на способностите, подготвеноста за работа и цената на работната сила. За остварување на овие цели, ќе се спроведат обуки за доквалификација и преквалификација, ќе се промовира претприемството и ќе се подобри општата клима за деловни активности. Проектот претставува продолжување на поддршката на општините за ефикасно спроведување на новите надлежности кои произлегуваат од процесот на децентрализација и користење на искуството од УНДП преку реализирање на иницијативи на локално ниво. Ќе бидат опфатени 30 општини со највисоко ниво на невработеност, каде покрај директните цели на намалување на невработеноста и стимулирање на локалниот развој ќе се поддржи и унапредувањето на човековиот капитал и ресурси.

Проектот ќе ја стимулира соработката на општините со приватниот сектор, деловните асоцијации и релевантите невладини организации. Создавањето на цврсти партнерства помеѓу разните локални чинители ќе влијае врз создавање на нови и одржливи економски можности за невработените лица. Агенцијата за вработување ќе биде вклучена во локалните партнерства преку избор на посетители на обуките за вработување и избор на најсоодветни кандидати за вработување од листата на евидентирани невработени лица.

Програма за создавање на работни места - Програмата е предвидена како привремено, краткорочно решение кое има за цел ублажување на последиците од невработеноста и пораст на вработеноста, но и остварување на подолгорочни ефекти. За таа цел, ќе се имплементираат програми за одредени јавни комунални работи, каде целна група ќе бидат регистрираните долгорочни невработени лица (подолго од две години) со средно, или пониско образование. Истовремено, ќе се стимулира вработувањето на маргиналните општествени групи со мали шанси за наоѓање на работа, како што се младите, жените, хендикепираните лица и припадниците на малцинските групи. Целната група на млади лица ќе ја сочинуваат лица помлади од 30 години со средно или високо образование, без работно искуство и кои активно бараат работа повеќе од 12 месеци.

Новина во работењето на Агенцијата за вработување е и изготвувањето на индивидуални планови за вработување за невработените лица од наведените групи. Врз основа на предностите и недостатоците на индивидуите, планот за вработување ќе ги утврди потребните обуки кои ќе ја подобрат нивната подготвеност за работата и конкурентност на пазарот на трудот. Овие планови ќе се изготвуваат во локалните центри за вработување.

Посредување при вработување на високо образовни млади невработени - Целта на овој проект е намалување на невработеноста на младите луѓе со универзитетско образование. Проектот ќе се фокусира кон подобрување на вештините, подготвеноста за вработување и позицијата на пазарот на трудот на младите невработени со универзитетско образование, но без работно искуство. Преку стимулирање на волонтерската пракса, проектот ќе помогне во генерирање на одржливи вработувања и приходи за овие лица. Во овие рамки, ќе бидат поддржани подпроекти кои генерираат поголем степен на практично образование, обука преку работа и/или професионална обука, како и ориентирање кон бизнис секторот.

4.6 Реформи во финансискиот систем

Развој на банкарскиот сектор - на полето на финансиските услуги (банкарски и други финансиски услуги како што се лизинг, кредитирање, парични картички и сл.) во 2006 година ќе продолжи реализацијата на Акциониот план за европско партнерство. Ова ќе се постигне со перманентно следење и имплементирање на соодветните *acquis communautaire*.

Заради натамошна либерализација, развој и јакнење на финансискиот сектор, а во функција на интензивирање на економскиот развој, зголемување на вработеноста и намалување на сиромаштијата преку поттикнување на домашните и привлекување на странски инвестиции, во 2006 година:

- ќе се заокружи регулаторната рамка за небанкарски финансиски институции и услуги преку донесување на законска рамка која интегрално ќе го регулира небанкарскиот сектор, или пак ќе се

донесат посебни акти со кои ќе се регулираат до сега нерегулираните услуги (факторинг, кредитирање, парични картички);

- за прв пат интегрално и целосно, во согласност со директивите и препораките на ЕУ, ќе се регулира заштитата на потрошувачите на финансиски услуги. Ова ќе се постигне со донесување на закон за заштита на корисниците на потрошувачки и станбени кредити со кој ќе се уредат правата (преддоговорни информации што треба да им се дадат на потрошувачите, право на откажување и сл.) и начинот на заштита на интересите на корисниците на потрошувачки и станбени кредити

Развој на осигурителниот сектор - во насока на овозможување финансиски стабилен и на долг рок одржлив развој на осигурителниот пазар во земјата, како и зголемена заштита на интересите на осигурениците и поттикнување на влезот на странски инвестиции, во текот на 2006 година ќе продолжи процесот на унапредување и зајакнување на законската регулатива од областа на осигурувањето и нејзино понатамошно усогласување со Директивите на Европската Унија и принципите и стандардите на Меѓународната Асоцијација на осигурителни супервизори (IAIS). Истовремено, акцент ќе се стави на поголема и посфикасна имплементација на осигурителната регулатива преку адекватно спроведување на супервизорската функција и јакнење на административниот капацитет на супервизорскиот орган.

Во делот на основната законска рамка, во текот на 2006 година ќе се изготви Предлог Закон за измени и дополнувања на Законот за супервизија на осигурување. Основната цел на донесување на Законот за измени и дополнувања на Законот за супервизија на осигурување ќе биде воспоставување на законска основа за основање и функционирање на независен супервизорски орган, унапредување на постапките и процедурите за спроведување супервизија (теренска и вонтеренска) врз работењето на друштвата за осигурување како и подобрување на мерките за управување со ризик.

Во делот на задолжителното осигурување во сообраќајот, во текот на 2006 година, активностите ќе бидат насочени кон имплементација на Законот за задолжително осигурување во сообраќајот, преку донесување на нова тарифа на премија за осигурување од автомобилска одговорност и континуирано следење на стапката на техничка премија, како и донесување на критериуми за надомест на штета во случај на штета како резултат на смрт, телесна повреда и уништување на здравјето.

Развој на пазарот на капитал - основна карактеристика на пазарот на капитал во Република Македонија е трендот на раст и развој. Во 2006 година се предвидува продолжување на активностите во насока на континуирано подобрување и приспособување на законската рамка на законите од областа на пазарот на капитал со европските директиви. За таа цел, во 2006 година се планира донесување на нов Закон за инвестициони фондови. Законот за инвестициони фондови ќе има за цел подобрување на законската рамка за функционирање на инвестиционите

фондови во Република Македонија и понатамошна хармонизација на националното законодавство од оваа област со релевантните европски директиви. По донесувањето на овој Закон, се очекува и основање на првите инвестициони фондови во Република Македонија.

Во 2006 година предвидени се и измени и дополнувања на Законот за преземање на акционерски друштва, кои ќе обезбедат поголема заштита на малите акционери, поголема транспарентност и целосна информираност на сопствениците на акции и на јавноста и доусогласување на Законот за преземање на акционерските друштва со директивата на ЕУ.

Систем на џлајен ѓромет и ревизија - во областа на системот на платен промет и ревизија, активностите ќе бидат насочени кон исполнување на обврските кои произлегуваат од Националната програма за усвојување на правото на ЕУ од областа на платниот промет, државната и комерцијалната ревизија. Во 2006 година, приоритетните активности ќе бидат насочени кон имплементација на Законот за ревизија донесен во 2005 година, во насока на следење на работењето на формируваниот Совет за унапредување и надзор на ревизијата и активно учество во преземање на активности за основање и започнување со работа на Институтот за овластени ревизори.

4.7. Поддршка на претприемништвото, МСП

Имајќи го предвид значењето на секторот на малите и средни претпријатија во процесот на создавање на нови работни места, развојот на конкуренцијата и конкурентноста на македонските компании, во 2006 година се очекува продолжување на политиката на поддршка на развојот на претприемништвото. Особено внимание ќе се посвети на развојот на претприемачките вештини и учење кај младите, преку разгледување на можноста за факултативно воведување на предметот претприемништво во наставните програми во средните училишта и на универзитетите.

Како приоритети во оваа област за 2006 година ќе бидат:

- Воспоставување на поволна клима за развој на претприемништвото и занаетчиството. Во рамките на оваа активност ќе се изврши ревидирање на постојната Национална стратегија за развој на МСП;
- Поддршка на развојот на институционална и деловна инфраструктура. Во овој сегмент, ќе се зајакне капацитетот на постојните регионални центри, инкубатори, центри за трансфер на технологија, како и Еуро-Инфо кореспондентниот центар;
- Основање на Фонд за развој на човечки ресурси, со основна цел јакнење на капацитетот на менаџерите и стекнување со нови вештини за поголема успешност во работењето;
- Развој на инструменти за нефинансиска и финансиска поддршка на малите и средни претпријатија, преку продолжување на активностите на Проектот "Ваучерското советување", односно директно советување на невработените потенцијални претприемачи како и на оние кои веќе имаат свои деловни активности;

- Натамошен развој на кластерскиот пристап во различни сектори, со цел зголемување на конкурентската способност на МСП и нивна подготовка за настап на странските пазари;
- Формирање на нови занаетчиски комори во регионите каде истите сеуште не постојат;

Форумот за дијалог помеѓу Министерството за економија и асоцијациите на економските субјекти ќе ги интензивира активностите со цел активно вклучување на приватниот сектор во креирање на мерките и активностите за подобро деловно опкружување.

Реализацијата на проектите од Програмата за поддршка на претприемништвото и создавање на конкурентност на малото стопанство ќе ја остварува Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Македонија, во соработка со мрежата на институции за развој на МСП.

Во 2006 година ќе отпочне и реализацијата на нова кредитна линија во износ од 10 милиони евра, за креирање на нови работни места, добиена од Банката за развој при Совет на Европа (ЦЕБ), без државна гаранција, чиј имплементатор и позајмувач е Македонската банка за поддршка на развојот. МБПР ова кредитна линија ќе ја имплементира преку деловните банки во Република Македонија, за финансирање на проекти на мали и средни претпријатија.

4.8. *Политика на цени*

Политиката на стабилни цени и ниска инфлација ќе продолжи да биде една од главните карактеристики на макроекономската политика и во 2006 година. Закрепнувањето на македонската индустрија и позитивните стапки на раст, во 2005 година доведоа до прекинување на дефлационите тенденции присутни во текот на претходната година, поради што и во 2006 година се очекува мал пораст на просечната годишна инфлација (мерена преку трошоците на живот) на ниво од околу од 2%.

Главна детерминанта на движењето на инфлацијата и понатаму ќе биде движењето на цените на земјоделските и прехранбените производи, кои имаат и најголемо учество во структурата на потрошувачките цени. Континуираната постепена либерализација на увозот, односно процесот на натамошно намалување на просечните пондерираны царински стапки¹ ќе има главна улога во држењето на инфлацијата на релативно ниско ниво.

Во насока на постигнување на проектираната стапка на инфлација за 2006 година, од особено значење ќе биде и продолжувањето на стратегијата на таргетирање на девизниот курс на денарот во однос на еврото. Другите клучни претпоставки на кои почива проектираната инфлација се задржување на просечниот курс на американскиот долар во

¹ Движењето на просечната пондерирана царинска стапка во изминатиот период се одвиваше според следнава динамика: 5,73% во 1999 година; 5,06% во 2000; 4,67% во 2001; 3,99% во 2002; 3,94% во 2003; 3,46% во 2004 година; и 2,74% во 2005 година, заклучно со ноември.

2006 година на ниво приближно еднакво со претходната година (околу 49 денари за еден САД долар), како и благо зголемување на просечната цена на суровата нафта на светските берзи во 2006 година за околу 10%. Освен ова, проекциите за инфлацијата во евро-зоната (како најголем трговски партнер на Република Македонија) од 1.8%, ќе имаат свое влијание врз одржувањето на ниска стапка на инфлација.

Во исто време, дополнителен придонес во одржувањето на ценовната стабилност ќе има и координацијата меѓу фискалната и монетарната политика. Дефицитот на Општиот владин буџет во 2006 година ќе остане на нивото од околу 0.6% од БДП.

Во текот на годината, позначајни инфлаторни притисоци се очекуваат во првата половина, поточно во првиот квартал од 2006 година предизвикано од очекуваното прилагодување на цената на електричната енергија (донесување на нова Методологија за формирање на цената на електричната енергија од страна на Регулаторната комисија за енергетика), зголемување на малопродажните цени на цигарите согласно зголемените акцизни давачки со цел постепено усогласување на нивната висина со Директивите на ЕУ, односно 10% секоја година во периодот 2005-2007 година, како и најавеното зголемување на цената на топлинската енергија.

Во 2006 година, под административна контрола ќе останат цените во производството на сурова вода за водоснабдување на населението и стопанството, производство и дистрибуција на вода за пиење, прочистување и одведување на отпадни води (освен колекторите), одржување чистота во градови и населби (изнесување и депонирање на смет) и погребалните услуги, кои ќе се формираат од страна на јавните претпријатија вршителци на услугите, со давање согласност за актот на цените од страна на основачите на јавните претпријатија. На ваков начин ќе се формираат одделни цени и во областа на сообраќајот (поштенски услуги, превоз со железница, аеродоромски услуги).

Во однос на цените од областа на енергетиката и телекомуникациите, истите ќе бидат предмет на регулирање од страна на Регулаторната комисија за енергетика, односно од Агенцијата за електронски комуникации како независно регулаторно тело.

4.9 Полиџики од областа на животната средина

Во областа на животната средина и просторното планирање, политиките во 2006 година ќе се реализираат преку:

Апроксимација на законодавството со тоа на ЕУ – Преку петте клучни закони од областа на животната средина (Закон за заштита на природата, Закон за управување со отпад, Закон за квалитет на воздухот, Закон за животна средина и Закон за води) се определуваат обврски во одредени рокови за целосно имплементирање на законите, пред се за:

- Изготвување на подзаконски акти за имплементација на Законот за животна средина, кои се однесуваат на оценка на влијанијата врз животната средина, издавање на дозволи за интегрално спречување

на загадувањето (IPPC) и правилник за пристап до информации и учество на јавноста при донесување на одлуки;

- Изготвување на подзаконски акти за имплементација на Законот за отпад;
- Изготвување на подзаконски акти за имплементација на Законот за заштита на природата;
- Изготвување на подзаконски акти за имплементација на Законот за квалитет на воздухот, кои се однесуваат на гранични вредности на емисија на отпадни гасови и пари од стационарни и од подвижни извори на загадување, квалитет на амбиенталниот воздух и праг на алармирање, загадувачки супстанции во горивата, маслата за подмачкување и сл;

Мониторинг на животната средина - Одржување и непречено функционирање на мрежата од мониторинг станици за следење на квалитетот на воздухот; одржување и оперирање со веќе изградената мрежа на мониторинг станици за квалитет на водите (9) на реката Вардар и други поважни водотеци; реконструкција и опремување на дополнителни 11 мониторинг станици; изградба на дождовни мониторинг станици и софтвер за рано предупредување од поплави, како и јакнење и сертификација на лабораторијата за животна средина.

Заштита на квалитетот на површинските притоци во води и заштитата на езерата, преку одржување на хидросистемот Дојранско Езеро, одржување на изградениот систем за заштита на реката Вардар од загадување со хром, изградба на пречистителна станица во Гевгелија и во регионот на Брегалница, доизградба на колекторскиот систем и пречистителна станица на Беровското Езеро, како и изградба на фекални канализации со пречистителни станици за повеќе места во земјата.

Решавање на проблемите со дејонирање на цврстиот отпад, преку управување со отпадот во Југозападна Македонија и изработка на физибилити студии за Северо-источна Македонија, кој сегмент ќе биде фокусиран на изработка на концепт и физибилити студии за регионално управување со цврстиот отпад.

Просторно планирање - преку имплементација на Просторниот План на Република Македонија и доработка и Усвојување на Предлог План за реката Треска.

Поголемиот дел од мерките ќе се реализираат со средства од сопствениот Буџет и донации од GEF, UNDP, ЕУ, Владата на Швајцарија, Владата на Германија и KfW.

5. Фискален сектор

Фискалната политика на Република Македонија за 2006 година ќе се реализира во рамките на вкупно планираните расходи од 104.874 милиони денари, кои во услови на непроменетата даночна политика ќе се финансираат од оценетите приходи на ниво од 103.167 милиони денари. Притоа, карактеристично за Буџетот за 2006 година е интегрирањето на

основниот буџет, буџетот на донации, заеми, самофинансирачки активности, како и буџетите на вонбуџетските фондови, односно при утврдување на планираниот дефицит за 2006 година, земени се во предвид сите претходно наведени буџети. На тој начин, дефицитот на Буџетот за 2006 година е планиран на ниво од 1.707 милиони денари, односно 0.6% од проектираниот БДП. Вака планираниот дефицит во себе го вклучува дефицитот на централниот буџет кој изнесува 1.026 милиони денари (0.36% од БДП) и дефицитот на Фондот за магистрални и регионални патишта планиран во износ од 661 милиони денари, односно 0.24% од проектираниот БДП. На годишна основа, буџетскиот дефицит за 2006 година е понизок за околу 23%.

Фискалната политика за 2006 година е креирана во функција на остварување на стратешките приоритети на Владата за забрзување на интегративните процеси во Европската Унија и НАТО. Јавната потрошувачка се базира на продолжување на контролираната буџетска политика, во функција на успешна имплементација на предвидените структурни реформи.

5.1 Даночна политика

Поставувањето на даночната политика во насока на хармонизирање на легислативата со современите даночни системи на развиените пазарни економии, како и зголемување на даночните приходи, продолжува како императив и во 2006 година. Ваквата политика особено ќе биде изразена преку примената на новиот Закон за даночни постапки и новиот Закон за Управата за јавни приходи, кој предвидува организациони промени кои ќе се рефлектираат во правата и одговорностите на даночната администрација, како и развивање на нов компјутерски систем кој ќе овозможи сеопфатна идентификација и регистрација на даночните обврзници, детекција на непријавени даноци и наплата на заостанати даноци. Во насока на зголемување на приходите, како и откривање и сузбивање на даночните затајувања и нелегалниот увоз, се предвидува и натамошна соработка меѓу УЈП, Финансовата полиција и Царинската Управа.

Од аспект на даночните стапки, даночната политика во 2006 година предвидува поместување на акцизните стапки кај цигарите во висина од 10% од вкупниот износ на акцизата, како и воведување на надоместоци кои ќе ги плаќаат правни и физички лица кои имаат, или користат извори кои ја загадуваат животната средина, како и воведување на надоместок при промет и увоз на тутунски производи.

Либерализацијата на увозот ќе продолжи и во 2006 година, иницирано од обврските превземени со Договорот за влез во СТО врз основа на кои пропишаната царинска заштита (непондерираната царинска стапка) за сите стоки ќе се намали за околу 7.6% во однос на 2005 година, додека за индустриските производи за 9.35%, што се разбира ќе има свои негативни фискални импликации. Ваквиот тренд ќе биде дополнет и со ефектите од пристапувањето на Македонија кон Централно-Европскиот договор за слободна трговија (ЦЕФТА) во 2006 година.

Голем дел од активностите на планираната значајна реформа за интеграција на наплатата на персоналниот данок на доход и социјалните придонеси од страна на една институција (Управа за јавни приходи), ќе се реализираат во текот на 2006 година. Притоа, ќе биде формирана канцеларија за големи даночни обврзници и канцеларија на големи обврзници на придонеси, ќе биде унифицирана базата за плаќање на персоналниот данок како и придонесите од плата и ќе се утврди компатибилноста на ИТ системот на УЈП и ПИОМ.

Во контекст на приближувањето на директното оданочување со ЕУ регулативата на полето на превенцијата на даночната евазија и елиминирањето на двојното оданочување, ќе продолжат активностите за континуирано проширување на мрежата на Договори за одбегнување на двојното оданочување.

Сите овие активности во 2006 година ќе овозможат реализација на даночните приходи во висина 57.017 милиони денари, што претставува зголемување од 6,4% на годишно ниво. Растот на даночните приходи во основа ќе се должи на интензивирањето на економската активност, подобрување на економските перформанси, закрепнување на даночните бази и зголемување на приходите кај речиси сите видови даноци, со исклучок на увозните давачки. Во структурата на даночните приходи, најголемо учество и понатаму ќе имаат индиректните даноци (ДДВ и акцизи) со околу 70%.

5.2 *Политика на буџетски расходи*

Во структурата на расходите на Буџетот во 2006 година предвидени се значителни промени, меѓутоа и понатаму ќе доминираат трошоците за плати и трошоците за социјални надоместоци, пред сè како резултат на сепеште значителното учество на расходите за исплата на тековните трансфери.

Притоа, расходите на буџетот во 2006 година ќе бидат номинално помали за 5% во однос на претходната година, имајќи предвид дека во 2005 година се изврши покривање на загубата на НБРМ со средства од Буџетот на Република Македонија. Во рамките на вкупните расходи на буџетот, тековните расходи ќе учествуваат со 86%, (главно трошоци за плати и надоместоци), додека капиталните расходи учествуваат со 14% во вкупно проектираните расходи.

На годишно ниво, расходите за плати и надоместоци во 2006 година ќе бидат поголеми за 3,5%. Вака предвидените трошоци за плати во себе го вклучуваат ефектот од декомпресијата на платите на државните службеници (до мај 2006 година), континуитет на принципот на соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во Република Македонија, како и ефектот на утврдување на системот на плати за вработените во јавниот сектор со воспоставување на единствен начин на наградување на вработените со цел поголема правичност, флексибилност, привлекување и задржување на професионални работници и поголема ориентираност кон квалитетот на работењето. Дел од средствата за плати се за планирани вработувања на најдобрите студенти од трите државни

универзитети, со цел зајакнување на капацитетите и ефикасно спроведување на процесот на европска интеграција.

Во делот на трансферите, предвидено е зголемување на плаќањата до Фондот за пензиско и инвалидско осигурување и Агенцијата за вработување. Зголемувањето е резултат на продолжувањето на условите за пензионирање по стариот закон, но и започнувањето на пензиската реформа на почетокот на идната година. Реформата на пензискиот систем е во функција на обезбедување на сигурен и солвентен пензиски систем на долг рок. Во 2006 година, трансферите до единиците на локална самоуправа од областа на образованието, социјалната заштита, заштитата на децата и културата, наменети за тековно финансирање на дејностите пренесени на локално ниво (согласно Законот за локална самоуправа и Законот за финансирање на локалната самоуправа), на годишна основа ќе бидат поголеми за една милијарда денари или 121,3% што е во насока на успешното имплементирање на фискалната децентрализација.

Финансирањето на буџетскиот дефицит, покрај користење на надворешни извори (странски донации и кредити), главно ќе се врши од домашни извори и тоа од приходи од приватизација, емисии на краткорочни државни записи, како и емисија на долгорочни државни обврзници.

Како континуитет на напорите за доследно спроведување на буџетските реформи за транспарентно и консолидирано прикажување на јавните финансии, Министерството за финансии во соработка со останатите владините ресори, и во 2006 година ќе продолжи со унапредување на начинот на презентирање на Буџетот на Република Македонија, засновано на одредбите од новиот Закон за буџетите, усогласен со стандардите за буџетирање, прифатени во земјите членки на ЕУ.

5.3 Контрола на јавните расходи

Во 2006 година, во Република Македонија ќе продолжат активностите за зајакнување на контролата на јавните расходи и целосното усогласување на законската регулатива од областа на финансиската контрола со регулативата на Европската унија.

За таа цел, до средината на 2006 година (согласно Стратегијата за развој на јавната внатрешна финансиска контрола), ќе биде донесен и Закон за јавна внатрешна финансиска контрола. Со овој закон ќе се регулираат мерките за зајакнување на системите на финансиско управување и финансиска контрола и ќе се овозможи изградба на систем на финансиски и други контроли кои ќе придонесат за извршување на активностите на транспарентен, регуларен, економичен, ефикасен и ефективен начин.

Процесот на управување со јавните расходи ќе се зајакне со понатамошно спроведување на Законот за внатрешна ревизија во јавниот сектор, со основање на единици за внатрешна ревизија во институциите каде истите сеуште не се основани, како и обука и доекипирање на постојните единици. Исто така, во првата половина на 2006 година ќе бидат извршени измени и дополнувања на Законот за внатрешна ревизија

во јавниот сектор со кои ќе се регулира сертифицирањето на внатрешните ревизори, ќе бидат утврдени дополнителни механизми за обезбедување на независност на внатрешните ревизори и други усогласувања со стандардите и најдобрите практики на ЕУ на внатрешната ревизија.

5.4 Управување со јавниот долг

Во насока на зајакнување на законската и институционалната рамка, во јули 2005 година е донесен Законот за јавен долг, со што се заокружи законската регулатива во оваа сфера и прецизно се дефинираа клучните прашања за успешно управување со долгот, доизградување на правната рамка и исполнување на сите предуслови за континуиран развој на управувањето со јавниот долг. Како една од најважните компоненти на овој процес е Стратегијата за управување со јавен долг, која ќе биде донесена до крајот на 2005 година.

Во таа насока, основни цели во делот на управувањето со јавниот долг во 2006 година ќе бидат:

- *Развој на примарниот и секундарниот пазар на државни хартии од вредност.* За развојот на примарниот пазар од посебно значење е продолжувањето со издавање на три и шест месечни, како и годишни краткорочни хартии од вредност. Продолжувањето на рокот на издавање на државни хартии од вредност ќе оди постепено, односно веќе во 2005 година е издадена првата двегодишна обврзница, додека во 2006 година се планира издавање и на тригодишна обврзница. Со оглед на фактот дека сеуште не постои доволно развиен секундарен пазар, зголемувањето на транспарентноста на процесот ќе има големо значање за обезбедување на висок степен на ликвидност каде пазарните учесници ќе можат брзо и ефикасно да ги извршуваат трансакциите. За таа цел, се планира организирање на маркетинг кампања за едукација на постојните и потенцијалните инвеститори на државни хартии од вредност, и одржување на редовни состаноци на Пазарниот комитет како и на редовна комуникација со инвеститорите по сектори;
- *Следење на интересот кај странските инвеститори за купување на евро обврзницата издадена од Република Македонија, (со рок на достасување од десет години и купонска камата од 4.625%), следење на секундарното тргување на веќе емитуваните евро обврзници и донесување на евентуална одлука за нова емисија или зголемување на постојната емисија на евро обврзници;*
- *Постепено зголемување на долгот со фиксни каматни стапки.* Приближно една половина од трошоците поврзани со јавниот долг се пресметуваат со фиксни каматни стапки, а останатиот дел со променливи каматни стапки. Меѓутоа, за достигнување на оптималното ниво до кое треба да се сведе овој сооднос, во државното портфолио потребно е идните нови задолжувања да бидат со фиксна каматна стапка;

- *Зголемување на делото на долгот деноминиран во денари*, особено имајќи предвид дека само 6% од вкупниот јавен долг е деноминиран во домашна валута, што укажува на голема изложеност на портфолиото на домашниот долг на девизен ризик. Оттука, постои потреба од развој на домашниот пазар на државни хартии од вредност, кој подразбира и поактивна емисија на државни хартии од вредност во денари;
- *Посилена промена на валутната структура на надворешниот долг*. За управување со надворешниот долг, од огромно значење ќе биде и валутната структура, пред се поради таргетирањето на девизниот курс на денарот во однос на еврото, како и фактот дека најголем дел од надворешно-трговската размена на Република Македонија се одвива во оваа валута. Оттука, делот од портфолиото на јавниот долг деноминиран во други валути е изложен на дополнителен ризик, односно потенцијална загуба;
- *Набавка на софтверски систем за целие на управување со јавниот долг во 2006 година*. Предвиденото интегрирање на евиденцијата на домашниот и надворешниот долг во системот ќе овозможи создавање на сеопфатен регистар за јавен долг, односно активно следење на структурата на долгот и негова анализа.

6. Надворешен сектор

Продолжувањето на процесот на интегрирање на македонската економија во глобалниот светски пазар, натамошното реструктурирање на домашните компании, подигнувањето на конкурентивноста на македонската економија, позитивните ефекти од очекуваниот пораст на странските директни инвестиции и зголемената економска активност во земјите традиционални трговски партнери на РМ, ќе резултираат со натамошен пораст на извозот на стоки за околу 9.7%. Во исто време, повисокиот проектираниот пораст на страната на увозот на стоки од 8.8%, покрај другото, ќе биде детерминиран и од очекуваниот пораст на цените на нафтата на светскиот пазар.

Ваквите движења во надворешно-трговската размена, во 2006 година ќе предизвикаат и незначително зголемување на трговскиот дефицит на ниво од 19.5% од БДП, што претставува зголемување од 0.3 процентни поени во споредба со претходната година. Сепак, повисокиот очекуван прилив на трансферите за околу 2% (во прв ред приватните), ќе неутрализира дел од негативните ефект од зголемениот трговски дефицит, поради што салдото на тековната сметка на платниот биланс повторно ќе биде на релативно ниско ниво од 3.8% од БДП.

Унапредувањето на односите со ЕУ, како и склучените повеќегодишни аранжмани со ММФ и Светската банка ќе претставуваат позитивен сигнал за надворешните инвеститори и зголемена сигурност дека Република Македонија и во 2006 година ќе продолжи со реформските процеси, поради што се очекува поголем прилив на странски директни, како и портфолио инвестиции, кои согласно предвидувањата се оценети на 404 милиони евра, што претставува учество од 8,7% во БДП.

6.1 Мерки за зајакнување на извозниот потенцијал

Унапредување на надворешно-трговската размена, што подразбира создавање услови и амбиент за раст на македонскиот извоз, а особено зголемување на домашната додадена вредност на извозот, подобрување на структура на извозот и увозот, со цел поголемо присуство на нашите производи на странски пазари, како и одржлива платно-билансна рамнотежа и редовно сервисирање на надворешниот долг, се основните приоритети на политиката на надворешниот сектор и во 2006 година.

Во оваа насока, значајна улога ќе имаат склучениот договор за слободна трговија со Србија и Црна Гора, примената на Привремениот договор за слободна трговија со УНМИК за територијата на Косово, преговорите кои се отпочнати во рамки на Пактот за стабилност за склучување на мултилатерален (единствен) Договор за слободна трговија со земјите од Југоисточна Европа, како и пристапувањето на Република Македонија кон Централно-европскиот договор за слободна трговија (ЦЕФТА)². Со примена на првите два договори ќе се овозможи повисок степен на либерализација на трговијата со индустриски и земјоделски производи, додека со мултилатералниот договор, висок степен на либерализација, освен во трговијата со стоки, ќе се остварува и во трговијата со услуги и инвестиции.

Во 2006 година ќе продолжи поврзувањето на комплементарните фирми во индустриски кластери за заедничка соработка и настап на странски пазари, во соработка со Проектот за конкурентност на УСАИД.

Македонската банка за поддршка на развојот (МБПР) ќе продолжи со поинтензивна активност во финансирање на производството наменето за извоз и трговско кредитно осигурување, односно преземање ризик од извозна активност. Преку Гарантниот фонд на МБПР, во 2006 година малите и средни претпријатија со издржани бизнис идеи ќе добиваат финансиска поддршка од 30% од вкупната вредност на проектот. Ќе се поддржуваат иновативни, извозно-ориентирани и земјоделски проекти.

Поинтензивните промотивни трговски активности (преку настапи на меѓународни саемски манифестации, бизнис форуми и слично), како и продолжувањето на процесот на натамошно усогласување на прописите за стандардизација, акредитација и метрологија со законодавството на Европската унија, претставуваат активности со кои македонските компании ќе мора да се соочат и во 2006 година, доколку сакаат квалитетно да се позиционираат на светскиот пазар.

6.2 Соработка со стручни институции на Европската унија

Повисокото ниво на соработка со ЕУ, ќе наметне потреба од интензивирање на соработката меѓу Секретаријатот за европски прашања и Министерството за надворешни работи, со дирекциите на Европската Комисија.

² Пристапувањето е предвидено за почетокот на 2006 година, по постигнатиот договор на последниот самит на ЦЕФТА одржан во ноември 2005 година.

Со цел конечно да може на децентрализиран начин да се преземе управувањето со средствата од фондовите на ЕУ кои и се ставени на располагање на Република Македонија, Министерството за финансии ќе го забрза процесот на екипирање и едуцирање на вработените во одделенија формирани согласно барањата на Европската Комисија. Во рамки на Секторот за буџет веќе е формирано одделение за склучување на договори за набавки и финансирање со средства на ЕУ фондовите. Исто така, во рамки на Секторот трезор основан е Националниот Фонд за апсорбирање, алоцирање и трансферирање на средствата од ЕУ, што исклучиво ќе се слеваат во него.

6.3 Соработка со меѓународни финансиски институции

Во 2006 година, Владата на Република Македонија ќе продолжи да одржува високо ниво на односи со меѓународните финансиски институции, пред се со Меѓународниот Монетарен Фонд, Светската банка и Европската банка за обнова и развој, како најзначајни партнери во имплементирањето на здравите макроекономски политики и структурни реформи. Исто така, ќе се подигне нивото на билтералната соработка со ЕИБ и Банката за развој при Советот на Европа.

Соработка со ММФ - Соработката со ММФ ќе продолжи преку реализацијата на новиот тригодишен претпазлив Стенд-бај аранжман кој опфаќа четири фискални години, односно од 2005 до 2008 година, а чија цел е подобрување на бизнис климата, поддршка на реформите во здравството, судството, пазарот на работна сила, како и мерки за унапредување во фискалната и монетарната политика.

Вкупната вредност на аранжманот изнесува 51.7 милиони специјални права на влечење, односно 59 милиони евра. Средствата ќе се влечат во транши на четири месеци. Согласно планот, во 2006 година аранжманот ќе премине во претпазлив, односно ќе се исполнуваат договорените политики и мерки без натамошно повлекување на средства.

Соработка со Свешкајќа банка - Во 2006 година, соработката со Светската банка ќе продолжи со дефинирање на идните проекти кои ќе бидат вклучени во новата четиригодишна стратегија за поддршка на земјата (Country Assistance Strategy 2006-2009). Исто така, во втората половина од годината се очекува склучување на нов Втор програмски заем за развојни политики (PDPL 2-Programatic Development Policy Loan) во износ до 30 милиони САД долари, како континуитет на реформите опфатени со Првиот програмски заем за развојни политики (ПДПЛ 1) преку подобрување на:

- инвестиционата клима; и
- подобрување на управувањето и ефикасноста на јавниот сектор.

Листата на области за реформи кои беа опфатени со ПДПЛ 1 аранжманот и во континуитет ќе бидат предмет на реформи со вториот ПДПЛ 2 аранжман, практично лежи на два основни столба:

- *Подобрување на инвестиционата клима во земјата* преку реформи во судството, реформи на пазарот на работна сила, зајакнување на

финансиското посредување и супервизија и зголемување на конкурентноста на деловниот сектор.

- *Зајакнување на управувањето со јавниот сектор преку реформа на јавната администрација, реформи во здравствениот сектор и децентрализација.*

Соработката со Светската банка во текот на 2006 година ќе продолжи во насока на склучување на три нови заеми за Проектот за реформа во судството, Проект за подобрување на енергетската мрежа (МЕПСО) и Вториот Проект за олеснување на трговијата и транспортот во ЈИЕ, како и континуирана имплементација на веќе договорените проекти финансирани од оваа меѓународна финансиска институција.

Соработка со Европската банка за обновa и развој (ЕБРД) - Активностите на ова поле ќе се одвиваат во рамките на усвоената Стратегија за Република Македонија за периодот 2004-2006 година, во која се потврдува определбата на ЕБРД за доминантно финансирање на проекти од финансискиот (финансирање на МСП и зајакнување на банкарскиот сектор) и приватниот сектор (поддршка на извозно ориентираните компании со одобрување на заеми, гарантирање или акционерски вложувања), додека од областа на јавниот сектор приоритетни за финансирање и понатаму остануваат инфраструктурни проекти од областа на енергетиката, транспортот и локалната инфраструктура.

Соработка со Банка за Развој при Совети на Европа ќе продолжи со финализација на Проектот за изградба на социјални станови и старт на имплементацијата на нова кредитна линија во износ од 10 милиони евра, за креирање на нови работни места, добиена без државна гаранција, чиј имплементатор и позајмувач е Македонска банка за поддршка на развојот (МБПР).

Соработка со Европска Инвестициона Банка – Во 2006 година ќе се продолжи со реализација на постоечките кредитни линии за патната инфраструктура, како и нов можен заем со кој ќе се финансира изградбата на ХЕЦ "Матка 2".

7. Европска интеграција

Стекнувањето на Република Македонија со статус на земја кандидат за членство во ЕУ, ќе претставува силен поттик за натамошниот тек на остварувањето на основните поставени цели, насоки и приоритети на политиката на Владата. Успешното спроведување на процесот на европските интеграциони процеси, наметнува потреба од продолжување на започнатите реформи, кон целосно исполнување на условите за членство во ЕУ.

Во таа насока главен приоритет во 2006 година ќе биде подготовката за преговорите за членство преку воспоставување на ефикасна преговарачка структура и градење на преговарачки позиции.

Во овој контекст, приоритет ќе биде финализирањето на изготвувањето и усвојување на Национална програма за усвојување на правото на ЕУ, која ги вклучува краткорочните и среднорочните активности за подготовка на Република Македонија за превземање на обврските за членство во ЕУ. Активностите ќе бидат насочени кон усогласување на домашното законодавство со законодавството на унијата, како и кон градење на институции неопходни за имплементација на законодавството со проекции за фискални импликации.

Национална програма за усвојување на правото на ЕУ во себе ќе ги вклучи обврските превземени со Европското партнерство и активностите насочени кон подобрување на утврдените области согласно мислењето на Европската комисија. Мониторингот на реализацијата предвидува континуирана комуникација со министерствата и другите органи на државната управа и изготвување на редовни извештаи за реализација на истата.

Во 2006 година ќе продолжи и процесот на изработка за македонска верзија на *acquis communautaire* (правото на ЕУ). Се предвидува 10.000 страни на Службениот весник на ЕУ да бидат стручно преведени, ревидирани со конзистентна правна и техничка терминологија. Исто така, ќе продолжат и активностите кои се однесуваат на оспособување на државните службеници во органите на државната управа за прашања од ЕУ, односно спроведување на Оперативниот план за ЕУ обука 2005-2006.

Планирани се активности насочени кон максимизирање на користење на странската помош поврзана со реформите комплементарни на процесот на интегрирање. За таа цел, се предвидува воспоставување на оперативен систем за користење на помош од Европската унија - КАРДС преку зајакнување на капацитетот на децентрализиран систем за ЕУ помош. На тој начин ќе се создадат услови за акредитација на домашните институции надлежни за управување со помошта од ЕУ и пренесување на функциите и надлежностите на ЕАР кон национален систем за управување и користење на оваа помош.

Спроведувањето на информативна кампања за подигање на јавната свест за интеграција на РМ во ЕУ и европските прашања, ќе продолжи и во 2006 година, со што ќе се реализира Оперативниот план за информирање и комуникација со јавноста за 2006 година. Исто така се планира изготвување на публикации, билтени, брошури, организација на информативни настани и редовно ажурирање на веб страницата.

Во фаза на програмирање е КАРДС годишна акциона програма за 2006 година. Согласно приоритетите договорени во повеќегодишната индикативна програма 2005-2006 година, со оваа програма ќе бидат подржани проекти во следните области: реформа на судството, интегрирано гранично управување, полиција и борба против организиран криминал, административен капацитет, децентрализација, царина и оданочување, инвестициска клима, животна средина, образование и вработување, програми на Заедницата. Финансиската спогодба за оваа програма се очекува да биде потпишана во текот на првата половина на 2006 година од кога ќе може да започне нејзината реализација, односно реализацијата на предвидените проекти.

8. Монетарна политика

Во 2006 година, монетарната политика ќе биде насочена кон натамошно одржување на ценовната стабилност и креирање поволен амбиент за динамичен и одржлив економски развој. НБРМ ќе продолжи со примената на стратегијата на таргетирање на номиналниот девизен курс на денарот во однос на еврото. Одржувањето на стабилен девизен курс на денарот во однос на еврото, како посредна монетарна цел, се очекува да придонесе за успешно остварување на проектираната просечна стапка на инфлација во 2006 година од околу 2%. Поставеноста на монетарната политика ќе продолжи да базира на активна координација со останатите сегменти на макроекономската политика, придонесувајќи за одржување на конзистентна макроекономска рамка.

Проекцијата на монетарните и на кредитните агрегати за 2006 година базира на проекциите на клучните индикатори од реалниот сектор на економијата - БДП и инфлација, на очекувањата за поставеноста на фискалната политика и на проекциите за екстерниот сектор.

Од аспект на монетарните варијабли, во 2006 година се очекува побарувачката за готови пари да забележи мал пад на годишна основа од 0.3%, во согласност со развојот на безготовинскиот начин на плаќање и се поголемото користење на нови инструменти во безготовинскиот платен промет. Врз основа на очекувањата за натамошно проширување на депозитната база на банките, како основа за пресметка на задолжителна резерва, за крајот на 2006 година се очекува пораст на салдото на денарските сметки на банките кај НБРМ и готовината во благајна од 18.7%. Притоа, вака проектираната динамика базира на очекувањата дека деловните банки ќе одржуваат релативно мал вишок на ликвидност над обврската за задолжителна резерва, во согласност со позитивните квалитативни промени во управувањето со ликвидносната позиција од страна на банките и извршените измени кај монетарните инструменти во текот на 2005 година. Врз основа на ваквата динамика на одделните компоненти, проектираниот пораст на примарните пари во 2006 година изнесува 4.1%.

Проекција за 2006 година на одделни монетарни варијабли

	Годишен пораст во %
Примарни пари	4.1
Парична маса М4 – недржавен сектор	18.5
Кредити на приватниот сектор	19.6

Извор: Народна банка на Република Македонија

Монетарниот раст во 2006 година се очекува да биде детерминиран од неколку фактори: а/ зголемување на расположивиот доход на економските субјекти, б/ одржување на постојната склоност кон штедење и в/ натамошно зајакнување на довербата во банкарскиот систем. Оттука, во 2006 година се очекува пораст на паричната маса М4-приватен сектор

од 18.5%. Притоа, денарските и девизните депозити на приватниот сектор се очекува да забележат пораст од 25.4% и 18%, соодветно.

За 2006 година, како континуитет на позитивните движења од 2005 година, проектирано е активно користење на девизните средства на банките и интензивирање на кредитната активност во земјата. Имено, проекцијата претпоставува зголемено користење на девизните средства на банките депонирани во странски банки за кредитирање на приватниот сектор во земјата. Врз основа на вака проектираните варијабли, во 2006 година се очекува годишна стапка на пораст на вкупните кредити од 19.6%.

9. Проекција на платниот биланс

Движењата во македонската економија во изминатиот период покажаа дека надворешната трговија и инвестиционите вложувања се две паралелни моторни сили кои го овозможуваат просперитетот и економскиот раст и кои обезбедуваат одржување на рамнотежата на екстерната позиција на среден рок. Токму во таа насока, се проектирани и движењата на Платниот биланс за 2006 година.

Тргувајќи од предвидениот интензитет на економската активност во 2006 година, односно предвидениот раст на индустриското производство од околу 5%, номиналниот раст на платите од 3%, реалниот раст на БДП од 4%, зголемувањето на побарувачката во земјите традиционални трговски партнери од 2%³, умереното зголемување на берзанската цена на нафтата од околу 10%, како и во согласност со деловните планови на дел од носечките компании во надворешно-трговската размена, во 2006 година се очекува дефицитот на тековната сметка на Платниот биланс да се движи во умерени рамки и да изнесува 3.8% од БДП.

Извозот во 2006 година се очекува да оствари пораст од 9.7% во споредба со претходната година, при што позначителни промени во неговата структура не се очекуваат, односно главни носители и понатаму ќе бидат железото и челикот, доработките на текстилот, нафтата и производите од нафта, тутунот, овошјето и зеленчукот и пијалоците. Во 2006 година не се очекуваат негативни реперкусии врз динамиката на пораст на извозот на текстил и облека, како резултат на конкуренцијата на кинескиот текстил.

Извозот на храна и на пијалаци е проектиран со слична динамика како и во претходните години, при што е земен во предвид економскиот раст и апсорпционата моќ кај поважните извозни партнери на Република Македонија. Проекцијата на извозот на тутун во целост базира на очекувањата на главните извозници на тутун.

Увозот на стоки во 2006 година се очекува да оствари пораст од околу 8,8%, меѓу другото детерминиран и од очекуваниот пораст на цената на нафтата на светскиот пазар. При тоа, зголемувањето на увозот на производи за широка потрошувачка ќе биде конзистентен со очекуваниот номинален пораст на БДП од околу 6%.

³ Извор: World Economic Outlook, September 2005

Проекција на Платниот биланс за 2006 година	Во милиони евра
1. Тековна сметка	-180
1.1. Трговски биланс (фоб)	-934
Извоз	1.765
Увоз	2.699
1.2. Услуги, нето	-19
1.3. Доход, нето (вклучена и камата, нето)	-41
11.4. Трансфери, нето	814
Официјални	45
Приватни	769
2. Капитална и финансиска сметка	180
2.1. Капитална сметка (нето)	-4
2.2. Финансиска сметка	184
Директни и портфолио инвестиции (нето)	404
Други инвестиции, нето	14
Трговски кредити, нето	61
Заеми, нето	-57
Користења	245
Отплати	302
Валутни и депозити (нето)	10
Бруто официјални резерви ("-" зголемување)	-224
ММФ (нето)	-10
3. Грешки и пропусти	0
4. Вкупен биланс	0
5. Финансиски гап	0

Во исто време, движењата кај приливот и одливот по основ на услуги ќе кореспондираат со остварувањата во трговскиот биланс. Промени се очекуваат кај нето-доходот, каде се предвидува намалување на негативното салдо. Притоа, расходите на сметката доход се проектирани врз база на податоците за отплата на камата од евиденцијата на кредитните односи со странство на НБРМ, додека дел се врз база на проектираната вредност на дивидендата и задржаните заработки кои се однесуваат на странските вложувачи.

Кај тековните трансфери, во согласност со проектираната динамика на развиените економии, во делот на приватните трансфери предвиден е пораст кај дознаките. Умерениот годишен пораст на нето тековните трансфери, односно приходи од работните дознаки од странство е усогласен со очекуваните стапки на раст на БДП во земјите членки на Европската унија и другите развиени земји.

Проекцијата на капиталната и финансиска сметка базира на склучени договори за заеми и кредити и предвидени отплати по основ на главница на долгот во 2006 година. Во таа насока, се очекува користење на долгорочни и среднорочни кредити од мултилатерални кредитори. Се очекува повлекување на средства од Светска банка, Европската банка за обнова и развој, Европската инвестициона банка и други вклучувајќи ја и Европската Унија.

Во 2006 година, се очекува користење на кредити во износ од околу 245 милиони евра, додека согласно Планот на отплата на НБРМ, се очекува отплата на обврските по основ на главница на долгот во износ од 302 милиони евра. Во делот на странските директни, како и портфолио инвестиции, предвиден е прилив на средства во висина од околу 404 милиони евра, како резултат главно на најавените приватизации во енергетскиот и телекомуникацискиот сектор.

10. Проекција на макроекономските агрегати

	2002	2003	2004	2005 ¹	2006 ²
Реален сектор					
Бруто домашен производ					
- реална стапка на раст	0.9	2.8	4.1	3.8	4.0
- тековни цени, во милиони денари	243,970	251,486	265,257	276,989	293,830
- во милиони САД\$	3,769	4,631	5,368	6,146	6,520
- <i>per capita</i> (во \$УСД)	1,866	2,285	2,641	3,024	3,208
- во милиони ЕВРА	4,001	4,105	4,325	4,518	4,793
- <i>per capita</i> (во ЕВРА)	1,981	2,025	2,128	2,223	2,358
Индустриско производство (стапка на раст)	-5.3	4.5	-2.1	7.0	5.2
Инфлација (трошоци на живот, просек)	1.8	1.2	-0.4	0.6	2.0
Плати (месечен просек, нето)					
- номинален пораст	6.9	4.8	4.0	3.0	3.0
- реален пораст	5.1	3.6	4.4	2.4	1.0
Пораст на вработеноста (во %)	-6.3	-2.9	-4.1	1.5	1.5
Фискален сектор³					
Приходи на Централниот буџет	23.5	21.2	22.1	37.6	35.8
Расходи на Централниот буџет	28.8	22.2	22.0	37.7	36.4
Буџетски дефицит/суфицит	-5.3	-1.0	0.1	-0.1	-0.6
Надворешен сектор					
Извоз (во милиони САД \$)	1,113.0	1,359.0	1,673.0	2,189.0	2,401.0
Увоз (во милиони САД \$)	1,917.0	2,211.0	2,785.0	3,371.0	3,672.0
Трговски биланс (во милиони САД \$)	-804.0	-852.0	-1,112.0	-1,182.0	-1,271.0
Трговски биланс (% од БДП)	-21.3	-18.4	-20.7	-19.2	-19.5
Тековна сметка (во милиони САД \$)	-358.0	-152.0	-415.0	-173.0	-245.0
Тековна сметка (% од БДП)	-9.5	-3.3	-7.7	-2.8	-3.8
Вкупен јавен долг (во милиони ЕВРА)	1,830.0	1,718.0	1,722.0	1,804.0	1,834.0
Вкупен јавен долг (% од БДП)	45.7	41.9	39.8	39.9	38.3

¹ Оценка

² Предвидување

³ Од 2005 година се применува нова, посеопфатна дефиниција на Централниот буџет

Извор: НБРМ, ДЗС, Министерство за финансии

Макроекономската политика на Република Македонија за 2006 година ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија"

Бр. _____
Скопје

Претседател на Владата,
д-р Владо Бучковски